

DE POELPOLDER, DE VEERPOLDER EN DE HEKSLOOTPOLDER;

Broedvogelinventarisatie van 3
bedreigde weidevogelgebieden

Ten oosten van Haarlem worden meerdere weidevogelgebieden in hun voortbestaan bedreigd. Voor de Poelpolder zijn plannen gemaakt om er wandelpaden, bossages en bruggetjes te maken voor de Schalkwijkse recreant. Daarnaast zijn er plannen gemaakt om er een ontsluitingsweg voor Heemstede, de N22, doorheen te leggen, hoewel de provincie zich daar onlangs, bij de vaststelling van het streekplan, tegen uitsprak.

Door de Veerpolder wordt momenteel een weg gelegd om de Waarderpolder direct met de A5 te verbinden. Daarnaast heeft het Recreatieschap Spaarnwoude plannen voor waterrecreatie in deze polder.

In de Hekslootpolder wil de gemeente Haarlem woningen bouwen. Deze plannen staan haaks op de plannen van het Recreatieschap, dat er een surfplas wil graven.

Twee andere polders, de Zuiderpolder en de Velsbroek zijn al op de schop; er worden momenteel huizen gebouwd.

De overige polders, die van betekenis zijn voor weidevogels, zoals de Verenigde Binnenpolders en de Inlaagpolder lijken niet direct bedreigd.

Alle bovengenoemde graslandgebieden werden in 1982 door Provinciale Waterstaat (PWS) geteld op het voorkomen van weidevogels. De Hekslootpolder werd vanaf dat jaar elk jaar geïnventariseerd door leden van de VWG. Afgelopen jaar telden we ook de Poelpolder en de Veerpolder.

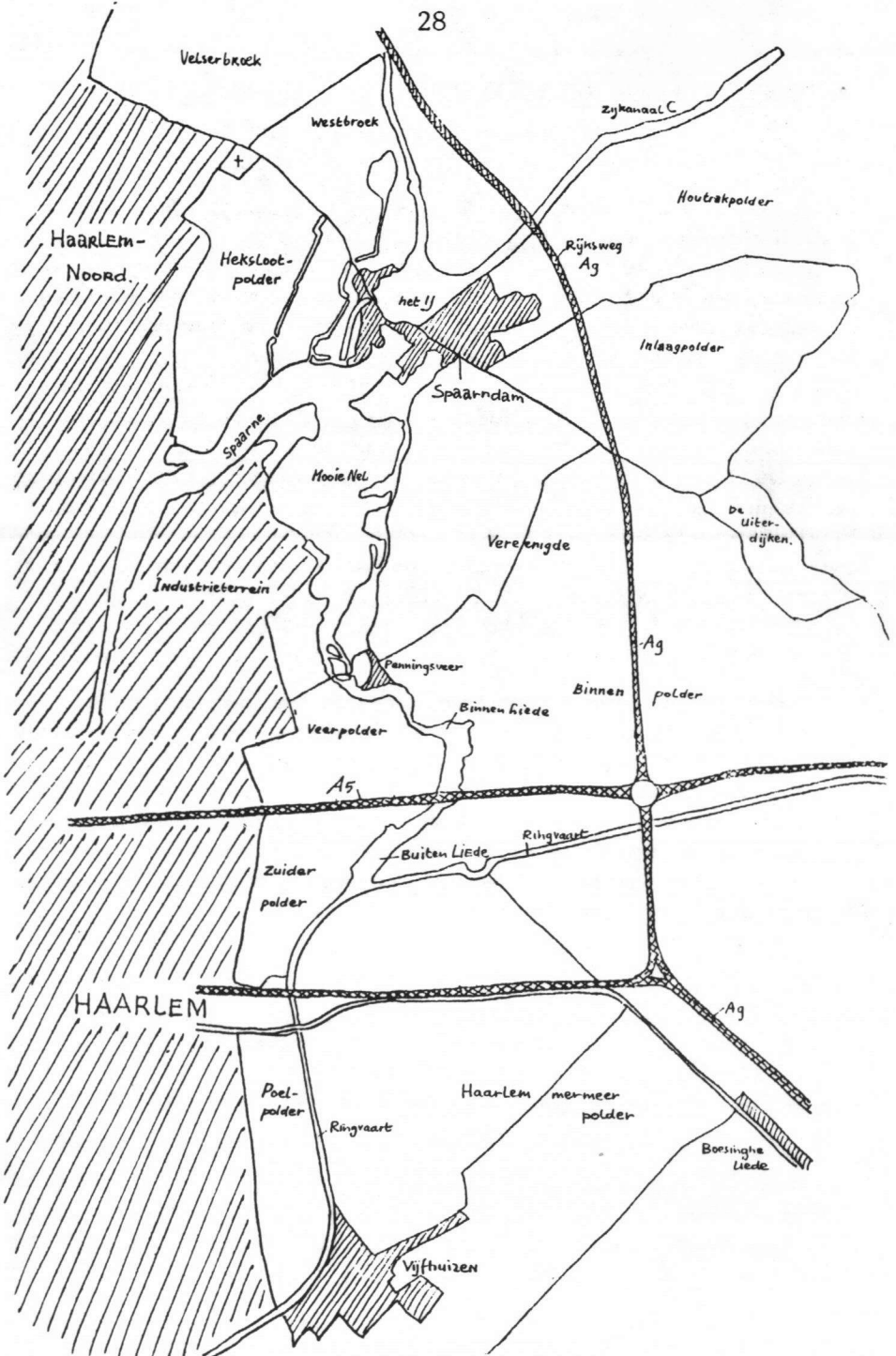
Uit de tellingen van 1982 was ons gebleken dat genoemde polders een hoge weidevogelstand hadden. We wilden weten of deze stand was veranderd en in welke mate en we wilden deze gegevens zo mogelijk als argument voor het behoud van deze polders gebruiken.

Methode:

Als telmethode gebruikten we de methodiek, ontwikkeld door de 'Interprovinciale Ambtelijke Werkgroep Milieu-inventarisatie Subwerkgroep (Avifauna)'. Deze methodiek staat beschreven in het boekje 'Interprovinciale richtlijnen voor het inventariseren van weidevogels', 1985 en is een verfijning van de methode, die PWS in 1982 gebruikte.

Resultaten:

Hieronder volgen de resultaten van de tellingen en gaan de tellers in op enkele ontwikkelingen in de genoemde polders. Aan de tellingen werkten mee: Poelpolder: Tibor Gras. Veerpolder: Willem Bogaard & Peter de Jong. Voor de Hekslootpolder: Koen Looy & Tom van den Boemen.

Weidevogelgebieden ten oosten van Haarlem.

De Poelpolder: (door Tibor Gras)

De Poelpolder is een aan de uiterste zuidoosthoek van Schalkwijk grenzend veenweidegebied ter grootte van 79 ha, waarvan 52 ha uit grasland bestaat. De polder wordt begrensd door 2 drukke wegen en Schalkwijk. Dat de polder, ondanks alle verstoring door zowel verkeersgeluid als recreanten die hun hond in het gebied uitlaten, zeer de moeite waard is, was mij tijdens bezoeken in voorgaande jaren al gebleken. Daarom deed ik in 1986 een uitgebreide inventarisatie van de polder.

Sinds 1982 (de telling van PWS) is er wel wat veranderd: het noordelijke gedeelte mocht zich "verheugen" in de komst van "Poelpoldervreugd", een volkstuinencomplex dat ca. 10 ha grasland opeiste, terwijl in het zuidelijke gedeelte het grootste deel van een fraai moeras het veld moest ruimen voor 3 sportvelden en een wandelpark.

Dat er in de vogelstand toch weinig veranderde, blijkt uit de onderstaande tabel.

Soort	1982	1986
Scholekster	8-13	18
Kievit	51-59	68
Grutto	14-19	18
Tureluur	7-12	10
Watersnip	?	1
Slobeend	4	1

Tabel 1: Aantal broedparen weidevogels in de Poelpolder in 1982 (62 ha grasland) en 1986 (52 ha grasland).

De toename van een aantal soorten is misschien voor een deel te verklaren door de zorgvuldigheid van de inventarisatie in 1986 (12 bezoeken tegen slechts 3 in 1982). Opvallend is dat de stand van de typische "weidevogels", ondanks de areaalinkrimping eerder toegenomen is dan afgenomen. Helaas geldt niet hetzelfde voor de Slobeend, want deze duikelde van 4 naar één broedpaar. Dit komt echter overeen met de tendens in andere delen van het land.

De Watersnip werd in 1986, voor zover mij bekend, voor het eerst broedend vastgesteld in de Poelpolder. Toch lijkt het mij niet waarschijnlijk dat de soort voor het eerst in het gebied broedde. Waarschijnlijk is de soort in voorgaande jaren over het hoofd gezien.

De Poelpolder herbergt een hoge stand aan weidevogels. Een stand, die de afgelopen jaren eerder is toegenomen dan afgenomen. Het is te hopen dat de polder in zijn huidige staat zoveel mogelijk behouden blijft.

De Veerpolder:(door Peter de Jong)

De Veerpolder is gelegen aan de rand van het industriegebied de Waarderpolder, de spoorlijn Haarlem-Amsterdam en het oeverland van de Binnenliede. Aangrenzend ligt het natuurgebied de Liede (veen- en rietmoeras), eigendom van de Stichting Het Noord-Hollands Landschap. De polder maakt deel uit van het recreatiegebied Spaarnwoude. Volgens gegevens van PWS heeft het gebied een oppervlakte van 63 ha, waarvan ca. 57 ha grasland.

In 1985 is een aanvang gemaakt met de aanleg van een verbindingsweg tussen de Oude weg en de A. Hofmanweg en het viaduct Zuiderpolder (eveneens in aanbouw), waardoor het industriegebied een directe verbinding zal krijgen met de A5. De werkzaamheden naderen thans hun voltooiing.

Uitgangspunten bij de inventarisatie:

Hoewel de Veerpolder een relatief klein gebied is, is het als weidevogelgebied in het verleden uiterst belangrijk en interessant geweest. Soorten als Scholekster, Kievit en Tureluur kwamen hier in hoge dichtheden tot broeden, terwijl bij de Grutto zondermeer van extreme dichtheden sprake was.

In tabel 2 staat een overzicht van het aantal broedparen van de vier hierboven genoemde soorten over 1982 n.a.v. de inventarisatie van PWS.

Ter vergelijking staan hierbij de gegevens uit dezelfde inventarisatie van de Hekslootpolder (hoge waterstand, tamelijk extensief beheerd, niet verkaveld) en de Velsbroekpolder (sterk ontwaterd, vrij intensief beheerd, recentelijk verkaveld en thans woningbouwlocatie). De gegevens zijn herleid tot aantal broedparen per 100 ha.

	Veerpolder	Heksloot	Velsbroek (+ Westbroek)
Scholekster	23- 25	18-23	11-13
Kievit	95-100	51-79	34-38
Grutto	63- 70	26-28	11
Tureluur	16	15-20	6- 7

Tabel 2: Dichtheden van 4 soorten weidevogels in broedparen per 100 ha.
(Bron: PWS 1982, 100 ha-eenheden).

De belangrijkste reden om in 1986 ook de Veerpolder in de inventarisatie op te nemen is gelegen in het feit, dat wij het effect van de aanleg van het zandlichaam en de weg op de weidevogelstand wilden meten. Daarbij is vergelijking alleen mogelijk met de gegevens van de PWS-telling van 1982 omdat er, voor zover ons bekend, nadien geen weidevogeltellingen meer hebben plaatsgevonden.

Specifieke wijzigingen in het agrarisch beheer hebben zich in de periode 1982-1986, voor zover ons bekend, niet voorgedaan.

De inventarisatie:

De polder is vier keer geïnventariseerd, nl. op 6 april, 23 april, 6 mei en 25 mei. Mogelijkerwijs is de inventarisatie van laat broedende soorten niet geheel compleet door het ontbreken van tellingen in juni. Wij nemen ons voor deze correctie bij de telling van 1987 wel aan te brengen.

In tabel 3 staat een overzicht van de telresultaten met vermelding van minima en maxima. Een aantal soorten zijn slechts geïnventariseerd op aanwezigheid. Ter vergelijking zijn de gegevens van de PWS-telling van 1982 ook weergegeven, in absolute aantallen.

Soort	1982	1986	Opmerkingen
Scholekster	13-20	10-16	+ 2 op daken in de buurt
Kievit	54-63	46-51	
Grutto	36-40	20-26	
Tureluur	9	9-13	
Watersnip	1	1	op 23-4
Slobeend	9-10	-	
Wintertaling	1 p. + 1 m.	1 paar	1982: 27-4; 1986: 23-4
Wilde eend		11-17	
Krakeend		3	
Meerkoet	0-1	0-1	
Waterhoen		0-1	
Patrijs	+	4-5	
Graspieper		3	
Veldleeuwerik		1	
Koekoek		+	roepend m. op 25-5
Gele kwikstaart		1	
Witte kwikstaart		1	
Snor		+	
Bosrietzanger	1	+	
Spotvogel	1	+	
Grauwe vliegenvang.	1	-	

Tabel 3: Aantal broedvogels in de Veerpolder in 1982 en 1986.

toelichting opmerkingen: zie tekst.

Toelichting bij de opmerkingen:

- Scholekster: aangrenzend aan de polder zijn twee nest-indicatieve waarnemingen gedaan van scholeksters op daken. Hoewel de dieren de polder wel als fourageergebied gebruikten, zijn ze in de telling niet meegenomen.
- Watersnip: tijdens de inventarisatie op 23-4 werd een exemplaar gesignaleerd. Buiten de tellingen om is tot begin mei in hetzelfde kavel een baltsende Watersnip gesignaleerd. De soort wordt hier wel vermeld, maar niet meegerekend.

- Wintertaling: ook hier betreft het een waarneming op 23-4 van een paar-tje en is de soort na 1 mei niet meer waargenomen. De kans is groot, dat dit paar nog op trek was en nog geen territorium had bezet. Ook hier wordt volstaan met een vermelding en wordt de soort niet meegerekend.
- Koekoek: van deze soort zijn "broedgevallen" moeilijk vast te stellen. Volstaan wordt met een vermelding van aanwezigheid.

Tot slot:

- De aanleg van een zandlichaam t.b.v. de wegverbinding en het viaduct tussen de A5 en het industriegebied heeft de weidevogelstand geen goed gedaan. Het uiteindelijke effect is pas vast te stellen als de weg in gebruik genomen is. Met name het spectaculaire aantal grutto's op een relatief klein gebied behoort tot het verleden, alhoewel de nog aanwezige populatie nog alleszins de moeite waard is.
- Met uitzondering van de Grutto is de teruggang niet echt ingrijpend. Zelfs een soort als de Tureluur lijkt toegenomen, terwijl de Krakeend zich als nieuwkomer heeft aangediend.
- Ook voor soorten als Patrijs, Spotvogel, Bosrietzanger en zelfs Snor lijkt de Veerpolder met zijn verruigde hoekjes en graslanden een aantrekkelijk biotoop.

Samenvattend stellen we, dat de Veerpolder, voor zover de cijfers van 1986 dit kunnen aangeven, ondanks de aanleg van de weg nog steeds een interessant weidevogelgebiedje is.

De Hekslootpolder: (door Tom van den Boomen)

De Hekslootpolder ligt ten noordoosten van Haarlem tussen de Vondelweg, de Spaarndamseweg en de Slaperdijk. Het gebied is ruim 160 ha groot, met 144 ha grasland en is de buffer tussen Haarlem en Spaarndam. Het is net als de Veerpolder onderdeel van het recreatiegebied Spaarnwoude. De laatste tijd is de Hekslootpolder veelvuldig in het nieuws. Oorzaken zijn de bedreigingen voor deze polder, die we in de inleiding al noemden. Achter dit artikel staat een artikelje over de 'Vereniging tot behoud van de Hekslootpolder' en het goede werk dat deze vereniging levert.

De inventarisatie:

In tabel 4 staat het aantal paren broedvogels in de Hekslootpolder van 1982 t/m 1986.

Soort	1982	1983	1984	1985	1986
Fuut	+	9-12	8-12	6- 8	4-7
Knobbelzwaan	1-4	2	3	0- 2	2
Bergeend	2-6	1-7	0-9	3-11	3-15
Krakeend	0	0	0	0-1	0- 4
Wintertaling	0-4	0-2	1-4	0-1	0- 2
Zomertaling	?	0-2	?	0-2	1
Wilde eend	+	14-40	15-35	17-32	22-44
Slobeend	10-15	17-24	12-25	9-15	10-17
Kuifeend	0- 8	1- 9	0-5	0- 6	0- 7
Torenvalk	0	0	0-1	1	1
Waterhoen	+	7-12	5-15	6-15	5-14
Meerkoet	7- 15	14- 25	20- 27	30- 37	27- 33
Scholekster	26- 37	5- 28	25- 42	23- 32	23- 41
Kievit	73-113	74-101	78-112	90-111	83-100
Watersnip	3	2-3	2	1	1
Grutto	37-40	23-33	19-31	27-36	27-37
Tureluur	22-29	16-27	14-18	15-32	12-25
Koekoek	0	0	+	+	+
Veldleeuwerik	+	6	3-5	3	4
Boerenzwaluw	+	+	+	+	+
Graspieper	+	6-9	5-10	3-7	6-10
Witte kwikstaart	0	0	2	2	1
Gele kwikstaart	0	0	0	0	0-1
Merel	+	+	+	+	+
Rietzanger	4	1	1-2	0-1	1
Bosrietzanger	0	0-1	?	0-1	0
Kleine karekiet	5	4	3-6	3-4	6-8
Rietgors	1	1-4	2-6	2-3	3-4
Ekster	?	1	?	1	1
Spreeuw	+	+	+	+	+
Huismus	+	+	+	+	+
Ringmus	?	1	1	1	2

Tabel 4: Aantal paren broedvogels in de Hekslootpolder van 1982 t/m 1986. + = aanwezig als broedvogel; ? = mogelijk broedvogel.

Conclusies:

Alle soorten wisten zich het afgelopen jaar weer goed te handhaven in de Hekslootpolder.

De weidevogels hebben over de afgelopen 5 jaar een stabiele broedpopulatie. De Grutto handhaaft zijn herstelde stand van 1985 na een wat slechter jaar in 1984 en gelukkig broedde ook dit jaar de Watersnip weer. In de herfst is de Watersnip talrijk aanwezig in de polder. Meestal zijn er enkele honderden exemplaren; het record staat op 540 exemplaren in de maand november!

De eendensoorten handhaven zich of gaan iets vooruit. De Krakeend zien we steeds vaker, al stelden we een broedgeval nog niet onomstotelijk vast. De Zomertaling broedde zeker, gezien een waarneming op 24 juni van een vrouwtje, dat na afleidingsgedrag steeds een klein stukje weg-

vloog en direct weer inviel ineen naburig weiland. Alleen op grond van dergelijk specifiek gedrag of van nestvondsten kan je een zeker broed-geval vaststellen. Doordat we niet serieus naar nesten gezocht hebben, zijn dus ook de verschillen tussen minima en maxima (aantallen broedvogels) soms vrij groot.

De bergeenden komen elk jaar in grotere aantallen voor. Het werkelijk aantal broedgevallen zal steeds dichterbij de 3 dan bij de 15 paar liggen, omdat van deze soort bekend is, dat de vogels gedurende het jaar gepaard kunnen voorkomen en territoriumgedrag kunnen vertonen zonder te broeden.

Veldleeuwerik en Graspieper nemen weer iets toe na een kleine inzinking vorig jaar. De Gele kwikstaart broedde hier misschien voor de eerste keer, gezien een waarneming van een vrouwtje met 2 vliegvlugge jongen. Zeker is dit echter niet, aangezien de vogels ook uit een ander gebied kunnen zijn overgevlogen.

Van de rietvogels is de toename van de Kleine karekiet opvallend. De aantallen zijn dubbel zo hoog als vorig jaar.

Het Waterhoen handhaaft zich opvallend goed ondanks de strenge winters van de afgelopen jaren. De Meerkoet loopt iets terug in aantal; wellicht heeft deze soort haar top bereikt.

De Fuut is duidelijk over haar top van 1983 heen. Er broedden 'nog maar' 3 paar in de Slotgracht, een flinke achteruitgang na de 'kolonie' van 7 paar in 1983.

TOT SLOT

De weidevogeltellingen zullen volgend jaar worden uitgebreid. Naast de hierboven beschreven gebieden zullen de Westbroek- en de Inlaagpolder en het noordelijk gedeelte van de Haarlemmermeerpolder worden geteld. Heeft u interesse voor het tellen van weidevogels, neem dan contact op met ondergetekende.

Tom van den Boomen
Tel.: 023 - 311984

